

การงานอาชีพ ม.๖

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

คำชี้แจง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เล่มนี้ จัดพิมพ์ โดย บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

ผู้เรียบเรียง น้อย สุวรรณมณี

ผู้ตรวจ ๑. นางสาวสุรางค์ พุ่มเจริญวัฒนา
๒. นายสมชาย สุทธิกุล
๓. นางนลินทิพย์ เพชรวงษ์ดี

บรรณาธิการ นางวิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร

หนังสือเล่มนี้ประกันคุณภาพโดยผู้ผลิต และจะต้องส่งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตรวจสอบประเมินคุณภาพทางวิชาการ เพื่อออกใบอนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษา แทนใบประกันคุณภาพของ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด กรณีที่พบข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาด กรุณาแจ้งให้ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ทราบเพื่อดำเนินการตามที่ระบุในใบประกันคุณภาพสื่อฯ (ปกหลัง) พร้อมทั้งแจ้งให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาทราบด้วย เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาอนุญาตให้ใช้หนังสือ ในสถานศึกษาต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

การงานอาชีพ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง	น้อย สุวรรณมณี
ผู้ตรวจ	สุรางค์ พุ่มเจริญวัฒนา สมชาย สุธิกุล นลินทิพย์ เพชรวงษ์ดี
บรรณาธิการ	วิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

การงานอาชีพ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

น้อย สุวรรณมณี

ผู้ตรวจ

สุรางค์ พุ่มเจริญวัฒนา

สมชาย สุธิกุล

นลินทิพย์ เพชรวงษ์ดี

บรรณาธิการ

วิภาพรรณ ดอนจันทร์โคตร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

น้อย สุวรรณมณี.

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3.-- กรุงเทพฯ : แม็คเอดดูเคชั่น, 2562.

156 หน้า.

1. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ--การศึกษาและการสอน
(มัธยมศึกษา). I. ชื่อเรื่อง.

373.246

ISBN 978-616-345-133-0

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๖,๐๐๐ เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ : ธันวาคม ๒๕๖๒

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใด
ของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

จัดทำโดย

 MACEDUCATION

ส่งชานนิต์ส่งจ่าย ไปรษณีย์ลาดพร้าว

ในนาม บริษัท แม็คเอดดูเคชั่น จำกัด

๙/๙๙ อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว ๓๘ ถนนลาดพร้าว

แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทร. ๐-๒๕๑๒-๐๖๖๑, ๐-๒๕๓๘-๒๐๒๒-๗ แฟกซ์ ๐-๒๕๓๘-๒๐๒๘

www.MACeducation.com

พิมพ์ที่ : บริษัท สุภชนิษฐ์ พรินต์ จำกัด

คำชี้แจง

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเริ่มใช้ในปีการศึกษา ๒๕๖๑ และต่อมาได้ยกเลิกมาตรฐานและตัวชี้วัด สาระที่ ๒ การออกแบบและเทคโนโลยี และสาระที่ ๓ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยปรับเปลี่ยนชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ เพื่อมุ่งหวังให้โรงเรียนและผู้เรียนเกิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของการปรับเปลี่ยนหลักสูตรข้างต้น บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด จึงได้มอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ได้ปรับปรุงพัฒนาหนังสือเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลง และให้สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

โดยหนังสือเรียนแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะให้ผู้ใช้หนังสือเรียนได้ทราบเป้าหมายการเรียนรู้ในตอนต้นหน่วยการเรียนรู้จากสาระการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปี และทุกหัวข้อหลักนำเสนอแนวคิดสำคัญเพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่มีความรู้ ความคิดที่เป็นแก่นสำคัญที่ต้องเรียนรู้ให้ลึกซึ้ง และการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนควรได้ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเป็นระยะ ๆ ก่อนเรียนเรื่องใหม่ ดังนั้นในหนังสือเรียนจะมีการสอดแทรกกิจกรรมตรวจสอบการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่ได้เรียนผ่านมา เพื่อให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบตนเอง หรือบางหัวข้ออาจเป็นการฝึกทักษะให้ชำนาญก่อน สิ่งที่เพิ่มเติมในหนังสือเรียนเล่มนี้ คือ กิจกรรมบูรณาการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรมศาสตร์ (STEM) ตามเป้าหมายสำคัญของการปรับหลักสูตรครั้งนี้ ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์หรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและผู้เรียน การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องค้นคว้าเพิ่มเติม ดังนั้นในหนังสือเรียนเล่มนี้จึงได้มีการเสริมเนื้อหาเพิ่มเติมที่ได้ผ่านการคัดกรองมาแล้วว่าเหมาะสมกับการเรียนรู้ แทรกไว้ในเนื้อหาบางหน่วยโดยใช้

สัญลักษณ์   ผู้เรียนสามารถใช้สมาร์ทโฟน สแกน QR Code หรือเปิดในเว็บไซต์ demo-plc.maceducation.com ทำหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วยจะมีการสรุปทบทวนสำหรับผู้เรียนได้ใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการตรวจสอบองค์ความรู้ที่ควรได้รับการพัฒนาหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนรู้ หรือเป็นสาระสำคัญที่ควรจดจำและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ซึ่งนับว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการปรับปรุงหนังสือเรียนครั้งนี้ที่ได้พัฒนาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะมีคุณค่า มีประโยชน์ และช่วยส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษา เพื่อเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยก้าวสู่ประเทศที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการมีพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ ตามเจตนารมณ์ของการปรับปรุงหลักสูตรครั้งนี้ และนโยบายประเทศไทย ๔.๐

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน การงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้จัดทำขึ้นตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับใช้เป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะและความสามารถตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งครอบคลุมสาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว และสาระที่ ๔ การอาชีพ ตลอดจนสอดคล้องกับทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ ๒๑ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทยในฐานะการเป็นพลเมืองโลกที่ต้องดำรงชีวิตอยู่ในโลกแห่งเทคโนโลยีพร้อมกับการรักษาความสมดุลของทรัพยากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม

การนำเสนอเนื้อหาสาระของหนังสือเรียนจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ จำนวน ๓ หน่วยการเรียนรู้ คือ **การทำงานที่มีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกันอย่างมีคุณธรรม และทักษะการจัดการและแนวทางในการเข้าสู่อาชีพ** ซึ่งเป็นเนื้อหาสาระและความรู้ที่ทันสมัย มีแนวคิดสำคัญในแต่ละหัวข้อของเนื้อหา มีกิจกรรมตรวจสอบการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ และมีกิจกรรมปฏิบัติที่มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน มีกิจกรรมบูรณาการประจำหน่วยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แบบบูรณาการ พร้อมกับการสรุปเนื้อหาสาระทั้ง ๓ ด้าน (K-P-A) ให้ผู้เรียนได้ทบทวนและมีอภิธานศัพท์เพื่ออธิบายความหมายเพิ่มเติมของคำศัพท์เฉพาะที่ไม่ได้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปหรือเป็นคำใหม่หรือคำโบราณ

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างความเป็นผู้นำในด้านการเรียน การทำงาน การพัฒนาตนเองในการสร้างงาน สร้างอาชีพในอนาคตด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของชาติ อีกทั้งยังคาดหวังว่าหนังสือเรียนเล่มนี้จะอำนวยประโยชน์ต่อคุณครูผู้สอนและผู้สนใจใฝ่เรียนรู้ทุกท่านได้เป็นอย่างดี

น้อย สุวรรณมณี

สารบัญ

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

๑

(ตรงตามมาตรฐาน ง ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๓)

๑. กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ	๓
๑.๑ ความหมายของประสิทธิภาพและประสิทธิผล	๓
๑.๒ ขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	๔
๑.๓ การวางแผนการทำงานที่ดี	๕
๑.๔ การดูแลรักษาเสื้อผ้า	๑๑
๑.๕ การดูแลรักษาเสื้อผ้าที่ต้องการความประณีต	๑๒
๒. การสร้างชิ้นงานหรือผลงาน	๒๔
๒.๑ ลักษณะของชิ้นงานและผลงาน	๒๕
๒.๒ กระบวนการสร้างชิ้นงานและผลงานที่มีประสิทธิภาพ	๒๖

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

๓๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ การทำงานร่วมกันอย่างมีคุณธรรม

๓๓

(ตรงตามมาตรฐาน ง ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ๓)

๑. ทักษะการทำงานร่วมกัน	๓๕
๑.๑ การทำงานเป็นกลุ่ม	๓๖
๑.๒ ทักษะการสื่อสารในการทำงานกลุ่ม	๔๑
๑.๓ คุณธรรมในการทำงานร่วมกัน	๔๕
๑.๔ การสรุปผลและทำรายงานนำเสนอผลงานกลุ่ม	๔๗
๒. การทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม	๕๑
๒.๑ การเตรียม ประกอบอาหารประเภทส้ารับ	๕๒
๒.๒ การประดิษฐ์บรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ	๖๕

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

๘๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ ทักษะการจัดการและแนวทางในการเข้าสู่อาชีพ

๘๒

(ตรงตามมาตรฐาน ง ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓ และ ง ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒, ๓)

๑. ทักษะการจัดการ	๘๔
๑.๑ ความหมายและความสำคัญของทักษะการจัดการ	๘๔
๑.๒ การทำงานโดยใช้ทักษะการจัดการ	๘๖
๑.๓ ทักษะการขยายพันธุ์พืช	๙๐
๑.๔ ทักษะการติดตั้ง ประกอบผลิตภัณฑ์	๑๐๖
๑.๕ ทักษะการประกอบธุรกิจ	๑๑๐
๒. แนวทางในการเข้าสู่อาชีพ	๑๒๐
๒.๑ ความหมายและความสำคัญของการประกอบอาชีพ	๑๒๐
๒.๒ คุณสมบัติที่จำเป็นในงานอาชีพ	๑๒๒
๒.๓ การประเมินทางเลือกอาชีพ	๑๒๒
๒.๔ ความมั่นคงของอาชีพ	๑๒๔
๒.๕ การหางานทำ	๑๒๕
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	๑๔๒

บรรณานุกรม

๑๔๓

อภิธานศัพท์

๑๔๔

หน่วยการเรียนรู้ที่

๑

การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

สาระการเรียนรู้

- ๑ กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- ๒ การสร้างชิ้นงานหรือผลงาน

ตัวชี้วัดชั้นปี

๑. อภิปรายขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ (ง ๑.๑ ม.๓/๑)
๒. อภิปรายการทำงานโดยใช้ทักษะการจัดการเพื่อการประหยัดพลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม (ง ๑.๑ ม.๓/๓)

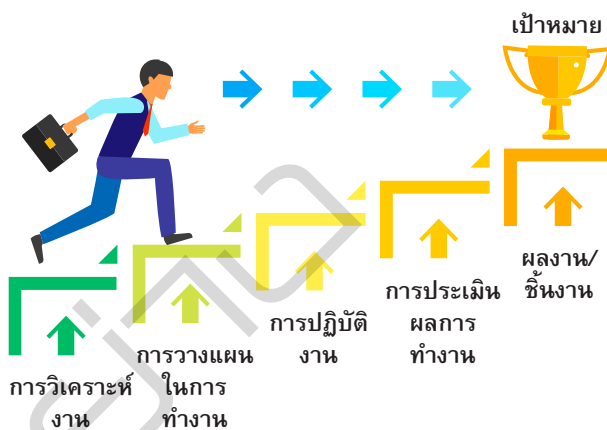
๑. กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดสำคัญ

เป้าหมายสำคัญของการทำงานทุกอย่าง ทั้งงานในชีวิตประจำวันและงานอาชีพ คือ ความสำเร็จและเกิดผลงานหรือชิ้นงานตามที่กำหนดไว้ แต่ถ้าสามารถทำงานได้มากขึ้นเร็วขึ้น คุณภาพงานดีขึ้น โดยใช้เวลา แรงงาน และต้นทุนเท่าเดิมหรือน้อยลง เรียกว่า การทำงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การทำงานใด ๆ ก็ตาม ทั้งงานส่วนตัวและงานส่วนรวม จึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจความหมายของประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและการวางแผนการทำงานที่ดี

กระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

๑.๑ ความหมายของประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประสิทธิภาพในการทำงาน หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดและคุ้มค่าที่สุด เพื่อให้งานที่ได้มีคุณภาพดี โดยเน้นเรื่องความรวดเร็วและคุ้มค่าต่อการลงทุน หรือการประหยัดเวลา แรงงาน และต้นทุน คำว่า “ประสิทธิภาพ” จึงมักใช้คู่กับคำว่า “ประสิทธิผล”

ประสิทธิผล หมายถึง ความสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประสิทธิภาพจึงมุ่งเน้นที่ผลงาน ผลการดำเนินการหรือจุดสิ้นสุดของงานว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ดังนั้น การทำงานให้ประสบผลสำเร็จ คือ การทำงานที่มีทั้งประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังนั้น “ประสิทธิภาพ” จึงเป็นกระบวนการทำงานที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

๑

ประหยัด (Economy) หมายถึง การประหยัดต้นทุน (Cost) ประหยัดทรัพยากร (Resources) และประหยัดเวลา (Time)

๒

ความรวดเร็ว (Speed) หมายถึง งานเสร็จทันตามเวลาที่กำหนดหรือเสร็จก่อนเวลาที่กำหนด

๓

ความมีคุณภาพ (Quality) หมายถึง คุณภาพของกระบวนการทำงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเกิดผลงาน ชิ้นงาน หรือผลผลิตตามกระบวนการทำงาน

๑.๒ ขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การทำงานที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานที่เน้นกระบวนการ (Process) ซึ่งทั้งงานที่ทำเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดหรือมีประสิทธิภาพมากที่สุด ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์งาน การวางแผนในการทำงาน การปฏิบัติงาน และการประเมินผลการทำงาน

แผนผังกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

จากแผนผังกระบวนการทำงานจะมองเห็นกระบวนการชัดเจนว่าเริ่มต้นอย่างไรและสิ้นสุดเมื่อไร ดังนี้

๑. เริ่มจากการวิเคราะห์งานโดยทำความเข้าใจกับงานให้ชัดเจน เช่น ลักษณะของงาน ขอบเขต วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระยะเวลาที่กำหนด

๒. วางแผนการทำงาน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์งานมากำหนดแนวทางและขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติจริง เพื่อป้องกันความผิดพลาด

๓. ลงมือปฏิบัติงาน ตามกรอบของแผนที่กำหนดไว้ให้ได้มากที่สุด การวางแผนต้องยืดหยุ่นได้ เพราะบางครั้งอาจเกิดเหตุสุดวิสัย ไม่สามารถทำงานได้ เช่น ฝนตก ไฟดับ น้ำท่วม เกิดโรคระบาด

๔. ประเมินผลการทำงาน เมื่อทำงานเสร็จทุกครั้งต้องประเมินผลงานที่ได้ว่ามีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ หากมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ได้แก่ปัญหานั้นอย่างไร

ผลการประเมินการทำงานทุกขั้นตอนต้องรวบรวมเป็นข้อมูลไว้ใช้วางแผนการทำงานในครั้งต่อไปเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นอีก รวมถึงนำผลการประเมินที่ได้จัดทำเป็นรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน นำเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วเก็บเป็นข้อมูลไว้ในแฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

๑.๓ การวางแผนการทำงานที่ดี

ขั้นตอนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ จะเกิดจากการวางแผนงานที่ดี การวางแผนการทำงานจึงมีความจำเป็นสำหรับงานทุกอย่าง ทั้งงานส่วนตัวและงานส่วนรวม เพราะเป็นการกำหนดขั้นตอนและวิธีการทำงานไว้ล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งการวางแผนการทำงานมี ๒ ลักษณะ คือ

๑. **แผนการทำงานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร** เป็นการวางแผนการทำงานเอาไว้ในใจได้โดยไม่ต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะมีขั้นตอนการทำงานที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มักเป็นงานบ้านหรืองานส่วนตัวที่ต้องทำเป็นประจำสม่ำเสมอหรือทำทุกวัน

๒. **แผนการทำงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร** เป็นแผนการทำงานที่ต้องบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากเป็นงานที่คิดขึ้นมาใหม่เพื่อแก้ปัญหา หรือต้องการพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต้องการที่จะผลิตสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาจากการคิดสร้างสรรค์ในรูปของ “โครงการ” และ “โครงงาน” โดยกำหนดขั้นตอนการทำงานไว้ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันความผิดพลาด และยังทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงภาระงานทั้งหมดที่ต้องทำ ก่อให้เกิดผลดีในการส่งเสริมสนับสนุน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนสามารถทำงานแทนกันได้

โครงการกับโครงงาน มีความแตกต่างกัน คือ **โครงการ**จะมีวัตถุประสงค์กว้างและครอบคลุมในหลายประเด็น ส่วน**โครงงาน**จะมีวัตถุประสงค์แคบหรือเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อการศึกษาหาคำตอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ทั้งโครงการและโครงงานต้องกำหนดขั้นตอนการทำงานให้ชัดเจน

ตัวอย่างการตั้งชื่อโครงการและโครงการงาน

โครงการ	โครงการงาน
๑. โครงการรณรงค์ถอดปลั๊กพักเที่ยง	๑. โครงการถอดปลั๊กพักกลางวันกับการลดค่ากระแสไฟฟ้าในโรงเรียน
๒. โครงการธนาคารขวดน้ำดื่ม	๒. โครงการศึกษาพฤติกรรมกรท้งขวดน้ำดื่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓
๓. โครงการปลูกมะเขือเทศ	๓. โครงการปลูกมะเขือเทศในภาชนะ
๔. โครงการเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์	๔. โครงการการใช้บ่อซีเมนต์เลี้ยงปลาดุกแทนบ่อดิน
๕. โครงการผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพ (EM)	๕. โครงการผลิตน้ำหมักชีวภาพ (EM) โดยใช้น้ำตาลทรายแดงทดแทนกากน้ำตาล (Molasses)
๖. โครงการขยายพื้นที่ปลูกมะม่วงพันธุ์มหาชนก	๖. โครงการปลูกมะม่วงพันธุ์มหาชนกโดยใช้กิ่งทาบบยอดกับแบบเสียบข้าง
๗. โครงการเลี้ยงกบ	๗. โครงการการเลี้ยงกบบแบบคอนโด
๘. โครงการปลูกพืชไร่นา	๘. โครงการปลูกผักบุ้งจีนในน้ำ

สำหรับการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางและขั้นตอนการทำงานของโครงการและโครงการงานสามารถเขียนอยู่ในรูปของแผนที่การทำงาน แผนภูมิการทำงาน และปฏิทินปฏิบัติงาน

ตัวอย่างโครงการขยายพื้นที่ปลูกมะม่วงพันธุ์มหาชนก

“มะม่วง” เป็นพืชเขตร้อน มีอยู่หลายภูมิภาคทั่วโลก สำหรับในประเทศไทย มะม่วงเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถส่งออกได้เป็นอันดับ ๓ ของโลก ทั้งชนิดที่รับประทานผลดิบและผลสุก สำหรับมะม่วงพันธุ์มหาชนก (Mahachanok or Rainbow Mango) เป็นมะม่วงที่เกิดจากการผสมข้ามสายพันธุ์โดยบังเอิญระหว่างมะม่วงพันธุ์ซันเซต (Sunset) กับมะม่วงพันธุ์หนังกกลางวัน (Nang Klang Wan) เกิดเป็นมะม่วงพันธุ์ใหม่ที่ชื่อว่า “มหาชนก” หรือ “ราชาทรงโปรด” เป็นนามพระราชทานเพื่อเฉลิมพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙)

ลักษณะทั่วไปของมะม่วงพันธุ์มหาชนก

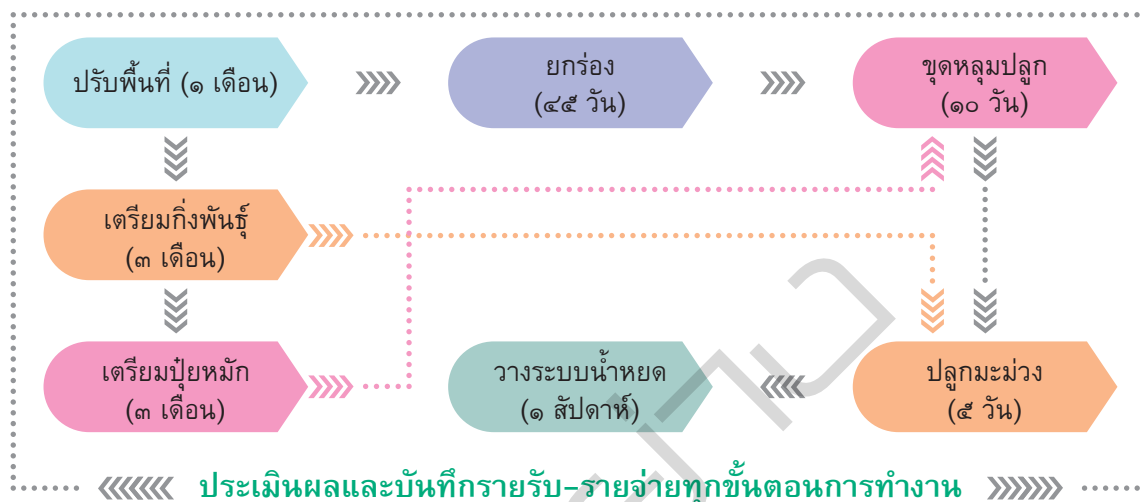
มะม่วงพันธุ์มหาชนกเป็นมะม่วงที่คนไทยนิยมรับประทานผลสุกมากกว่าผลดิบ มะม่วงพันธุ์นี้มีผลขนาดใหญ่ ผลสุกจะมีผิวสีเหลืองทองจนถึงสีแดงทั้งผล มองดูสวยงาม มีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เนื้อแน่น รสชาติหวาน หอม อร่อย มีเปลือกหนาและเมล็ดลีบบาง ส่วนผลดิบเป็นสีเขียวปนแดง รสชาติเปรี้ยว จึงเป็นที่นิยมของคนไทยและต่างชาติ จุดเด่นของมะม่วงพันธุ์มหาชนก คือ ผลมีขนาดใหญ่ รูปทรงยาว เปลือกหนา สีสวย รสชาติอร่อย และสามารถนำไปแปรรูปเป็นมะม่วงอบกรอบที่มีคุณภาพดีได้อีกด้วย นอกจากนี้มะม่วงพันธุ์มหาชนกยังมีสารแคโรทีนอยด์ (Carotenoid) และสารแอนโทไซยานิน (Anthocyanin) ที่ช่วยต้านโรคมะเร็งและลดความเสี่ยงเกี่ยวกับโรคหัวใจ จึงเหมาะสำหรับการปลูกเพื่อการส่งออกสู่ตลาดต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้มะม่วงพันธุ์มหาชนกจึงเป็นที่รู้จักและนิยมปลูกกันแพร่หลายทั่วประเทศทั้งปลูกเป็นอาชีพและปลูกไว้รับประทานในครัวเรือน และมีแนวโน้มทางการตลาดที่ดี มีตลาดรองรับกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มะม่วงพันธุ์มหาชนกผลสุก

การวางแผนเพื่อกำหนดภาระงานที่ต้องทำเป็นขั้นตอนได้ ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑. แผนที่การทำงาน (Process Mapping) เป็นการแสดงให้เห็นแนวทางและขั้นตอนในการทำงานแบบง่ายๆ ว่าต้องทำอะไรบ้าง ทำอะไรก่อน-หลัง แต่ละขั้นตอนใช้เวลาเท่าใด แต่ไม่ระบุผู้รับผิดชอบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๒. แผนภูมิการทำงาน (Gantt Chart) เป็นการแสดงให้เห็นแนวทางและขั้นตอนในการทำงานว่าทำอะไรก่อน-หลัง หรือทำพร้อมกัน โดยกำหนดกรอบเวลากว้างๆ ว่าทำเมื่อไรและใช้เวลาเท่าใด แต่ไม่ระบุผู้รับผิดชอบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขั้นตอนการทำงาน	ระยะเวลา				
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.
๑. เตรียมกิ่งพันธุ์ (ทาบกิ่ง)					
๒. เตรียมปุ๋ยหมัก (ทำกองปุ๋ยหมัก)					
๓. ปรับพื้นที่ (ดายหญ้า/ขุดตอไม้)					
๔. ยกร่อง (เตรียมแปลงปลูก)					
๕. ขุดหลุมปลูก/รองกันหลุมด้วยปุ๋ยหมัก					
๖. ปลูกละมั่ง					
๗. วางระบบน้ำหยด					
๘. ทำบันทึกการรับ-รายการ					
๙. ประเมินผลการปฏิบัติงาน					

๓. ปฏิทินปฏิบัติงาน (Time Schedule and Time Table) เป็นการแสดงขั้นตอนในการทำงานอย่างชัดเจนว่าทำอะไรก่อน-หลัง หรือทำพร้อมกัน โดยกำหนดเวลาเริ่มต้น เวลาสิ้นสุด พร้อมระบุผู้รับผิดชอบและงบประมาณที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน เป็นการวางแผนการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด การเขียนปฏิทินปฏิบัติงานผู้ทำโครงการหรือโครงการจะต้องมีข้อมูลจากการวิเคราะห์งานที่ละเอียดและชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขั้นตอนการทำงาน	ระยะเวลา	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบ
๑. เตรียมกิ่งพันธุ์ (ทาบกิ่ง)	๑ ก.พ.-๓๐ เม.ย. ๖๓	๓๐๐	นายไตรภูมิ อมตะ
๒. เตรียมปุ๋ยหมัก (ทำกองปุ๋ยหมัก)	๑ ก.พ.-๓๐ เม.ย. ๖๓	๑,๓๕๐	นายราม อมตะ
๓. ปรับพื้นที่ (ดายหญ้า/ขุดต่อไม้)	๑-๓๑ มี.ค. ๖๓	๑,๘๐๐	นายกันต์ หุ่นงาม
๔. ยกร่อง (เตรียมแปลงปลูก)	๑ เม.ย.-๑๕ พ.ค. ๖๓	๓,๒๐๐	นายไตรภูมิ อมตะ
๕. ขุดหลุมปลูก/รองกันหลุมด้วยปุ๋ยหมัก	๑๖-๓๑ พ.ค. ๖๓	๑,๕๐๐	นายราม อมตะ
๖. ปลูกมะม่วง	๑-๕ มิ.ย. ๖๓	-	นายไตรภูมิ อมตะ
๗. วางระบบน้ำหยด	๖-๑๒ มิ.ย. ๖๓	๕,๐๐๐	นายกร มาดมัน
๘. ทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย	๑ ก.พ.-๓๐ มิ.ย. ๖๓	-	นางสาวปรายฉัตร สวายสง่า
๙. ประเมินผลการปฏิบัติงาน	๑ ก.พ.-๓๐ มิ.ย. ๖๓	-	นางสาวปรายฉัตร สวายสง่า

สำหรับหลักการสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการวางแผนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานตามโครงการและโครงการ มีดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลของงานที่ทำให้ครบถ้วน ตั้งแต่ลักษณะของงาน วิธีการทำ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน (ถ้าเป็นโครงการหรือโครงการที่ต้องใช้งบประมาณ)

๒. การกำหนดระยะเวลาในการทำงานและงบประมาณที่ใช้ ต้องเกิดจากข้อมูล ข้อเท็จจริงที่ได้ศึกษามา ข้อมูลต้องทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

๓. การกำหนดผู้รับผิดชอบงานในแต่ละด้านหรือแต่ละขั้นตอนต้องพิจารณาจากความรู้ความสามารถและคุณธรรมในเรื่องความขยัน ความอดทน และความรับผิดชอบเป็นสำคัญ

๔. หากเป็นโครงการหรือโครงการที่ทำเพียงคนเดียว ไม่จำเป็นต้องระบุผู้รับผิดชอบ ในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๕. ให้ผู้เกี่ยวข้องกับงานทั้งหมดได้รับรู้แผนการทำงาน เพื่อจะได้หาผู้ทำงานแทนเมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคที่ผู้รับผิดชอบโดยตรงไม่สามารถทำได้

ใบประกันคุณภาพสื่อการเรียนรู้ของสำนักพิมพ์เอกชน

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เล่มนี้ จัดพิมพ์โดย บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด สำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมีโครงสร้างเนื้อหาตามที่ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด กำหนด และมีผู้เรียบเรียง ผู้ตรวจ และบรรณาธิการ ดังนี้

ผู้เรียบเรียง   น้อย สุวรรณมณี

ผู้ตรวจ   ๑. นางสาวสุรางค์ พุ่มเจริญวัฒนา
                         ๒. นายสมชาย สุธิกุล
                         ๓. นางนลินทิพย์ เพชรวงษ์ดี

บรรณาธิการ   นางวิพาพรรณ ดอนจันทร์โคตร

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ขอรับรองว่า คณะผู้ตรวจและบรรณาธิการ ดังกล่าว เป็นผู้มีความสมบัติ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ซึ่งได้ทำหน้าที่ ตรวจพิจารณาคุณภาพและบรรณาธิการหนังสือเล่มนี้ให้มีความถูกต้องและมีคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตร

หากหนังสือเล่มนี้มีข้อบกพร่อง บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด จะปรับปรุงแก้ไข และส่งหนังสือที่ปรับปรุง แล้วให้สถานศึกษา ในกรณีมีเนื้อหาไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม มีผลเสียต่อการเรียนรู้ ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อ การศึกษา คุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงของชาติ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ยินดีให้สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานถอดถอนรายชื่อออกจากบัญชีประกาศกำหนดหนังสือเรียน และพร้อม จะเรียกเก็บหนังสือที่จำหน่ายทั้งหมด และชดเชยค่าเสียหายให้กับสถานศึกษา

(ลงชื่อ)..........ผู้รับรอง

(นายคมพิชญ์ พนาสุภน)

กรรมการผู้จัดการ
บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน
การงานอาชีพ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

2435101100

 | MACEDUCATION

www.MACeducation.com

9 786163 451330

ราคา ๘๕ บาท